పాటు

"యాటి మాఁవా అలాగ సూత్తన్నావ్?"

పైటను బింకంగా కప్పుకుంటూ అడిగినాది ఎరకమ్మ.

నాగులోడు సూస్తా నిలబడిపోనాడు. ఆడి కళ్ళల్లేదో ఎలుగు. సిగ్గొడిపోనాది ఎరకమ్మ. నేచి గుడిసిలో కెలిపోనాది. ఎన్నులోంచి ఆడికళ్ల గుచ్చుకుంటూనే ఉన్నాయి.

-ఎరకమ్మ సామాన్లు సర్దేసినాది. బొట్టిడికి జుబ్బా తొడిగి పసికూనని సంకనెత్తుకుంది.

"ఆదివోరం మాఁవా! సంతకెళ్ళేదోవ ఆటేసుకుందాం. బేగొచ్చేసి బైస్కోపుకెళ్ళాల మరి నెగు మాఁవా!

-సల్ల గెల్లి పోతన్న బతుకులు.

ఎరకమ్మకి మనువు కాకముందు ఆళ్ళ జట్టూ నాగులోడిజట్టూ ఇజానారంల కల్సినాయి.

ఇశాపట్నం పలాస కోచీనోంచి నాగులోడి జట్టోళ్ళు దిగినారు.

"ఒరి నాగులయ్య! ..... ఓరోరి నాగన్న!"అంటూ తండ్రీ కొడుకుల్ని కావలించీసుకున్నాడు ఎరకయ్య.

" ఇదేనేట్ర నీ బొట్టి?" నాగన్నడిగినాడు.

" బండి నేటయినట్టుందిరో......" ఎరకయ్య దిగాలు పడిపోనాడు.

"బండికోసం సూడకేస...... ఎన్నాళ్ళకో కలిసినాం.... ఇయ్యాలకెటెళ్ళొద్దు..... నాకాడబత్తేలున్నాయ్.... పదండెహ!"

గబగబా నాగులోడి బావు మేకల్ని తరిఁవేసినట్టు ఆళ్ళని మైదానంనోకి తీసుకొచ్చేసినాడు.

రొంటినో నుంచి బీడి తీస్తా అన్నాడు నాగన్న "ఒరేయ్ ఎరకయ్యా మనలో మనమాట, బొట్టి ఎత్తరైపోతంది.... అటేవైనా నేర్సిందా?

"బీడి ఇటొడెయ్!" ఎరకయ్య దమ్ము లాగాడు.

సాపలిప్పేసి గూడు సేసుకుంటంది ఎరకయ్య ఆడదాయి. ఎరకయ్యకి గూడు జటకాబండి గూడునాగా సుబ్బరగుండాలి.

"బొట్టి రజసోలా అయిపోయి బంతినా గెదిగిపోనాది. మనువుమాట ఆలోసించినావా?"

"మంచి మనువు రావాలగందా!"

"ఒరెర్రిమొగఁవా...."

గట్టుమీద కూకున్న అయ్యకాడికొచ్చినాది ఎరకమ్మ.

"అయ్యా! నూనె కావాల.... పావలియ్యమందమ్మ"

"ఒలేయ్ బంతిపువ్వా.... ఇలా రాయే...." నాగన్న పిలిసినాడు. ఎరకమ్మ మొగమా ట పడింది.

"ఒలేయ్ సిలకమ్మా.... ఈళ్ళకొండెయ్యే..... ఎన్నాళ్ళకో కలిసినాం.... నువ్వు నూనేటీ తేవొద్దుగాని...

అవునే... నీ పేరేటే?"

"చెప్పెహె...." ఎరకయ్య కసిరీసినాడు. ఆడి మనసులో ఏదో తెలీని ఆలోసెన దొలిచేస్తంది.

"ఇల్రాయే!" సెయ్యిబట్టుకుని లాగినాడు నాగన్న. "నీ పేరుసెప్పే!"

"ఎరకమ్మ"

"మా యమ్మే!" .... ఒరేయ్ ఎరకయ్యా.... నీతో కుసింత మాటాడాల... చూడొలే.... సిలకా... ఈ బొట్టిని నీకాడడికో... మేఁవెల్లి కుసింత టీ తాగొత్తాం నెగురబ్బీ"

అయ్య దరిజా సూసి తెల్లబోనాడు నాగులయ్య. బీడి ముక్కకి ఐదుపై సలిమ్మంటే ఇయ్యడుగాని ఇదేటో!

"ఒరేయ్. ఈ రూపాయెట్టుకెల్లి పిత్తపరిగెలొట్టుకు పాఁరా...."

దీంతో నాగులయ్యకి కళ్ళు తిరిగిపోనాయి.

ఓరీ ఎరకయ్యా... నీ బొట్టిని మావోడికి మనవుస్తే ఎట్టాగుంటదంటావ్?

పుణుకులు పచ్చడిల నంజుకుంటూ అడిగినాడు నాగన్న.

"నాకేటి తెల్దు.... నా ఆడదాయినడిగి సూడు!"

"ఆడనాయాల్ని అడిగేదేట్రా సన్నాసీ.... ఏదీ పట్టాయిడు బాఁవూ,రెండు టీయలు... బొట్టిడి మనువుకి మూడొందలు జాగర్త సేసినాను...... అది నీకిప్పుడిచ్చీ మంటావేటి?"

ఎరకయ్య ఆలోసెనలొడిపోనాడు

"ఎట్రనగుండిపోనావు?"

"ఒద్దునే.... రేపు గజపతినారం ఎల్లి...."

"మీ ఆడదాయితో...."

ఎరకయ్యకి ఏదో ఆలోసెనొచ్చినాది.

"నా బోట్టి ఆటసూసినావా?"

"మన గూటి పచ్చికీ ఆటరాకేటిసేస్త దెహ!"

ఎరకయ్యగోడికి మనసు నాగుతోంది. మూడొందలకి బొట్టినిచ్చేస్తే మరి ఆడు...

నాగన్న ఎరకమ్మ తల్లి కాడ కెల్లినాడు.

"రాయమ్మ సెల్లెమ్మ... నీ బొట్టిని నా బొట్టిడికి మనవియ్యాలి ఇవిగో మూడొందలు...."

"ఆదేట్రలగంటవూ... గజపతినారంల ఆడు ఎనిమిదొందలిస్తామన్నడు... ఇంతకీ గాని మనువు కేటి తొందర..." ఎరకయ్య మనసులోని ఆలోసెన కక్కేసినాడు.

"ఎవుడ్రాడు... నామీద పోటీ....రాయే బంతిపువ్వా మావోడ్ని సూసినావుగందా.... ఆడి ఆటాసూద్దువు"......

పిత్త పరిగెలొట్టుకుని నాగులోడాచ్చీసినాడు.

"ఉరేయ్ నాగులయ్యా... దండెం వేసి... దీనికి నీ ఆట సూపించు."

-యిద్దెం.... యిద్దెం... డువ్వెండుడువ్వెం డువ్వెంట

సోగ్గా గడెక్కితాడుమీద నడుస్తా కిందికిసూస్తన్నాడు నాగులయ్య.

"దాలెహ! కుస్తికిరాయేస్! ఎరకయ్యరిసినాడు. ఒక్కసిటంలో సెబాస్ అనీసి కూకుండిపోనాడు.

"ఎర్రా ఎరకా... ఇప్పుడేటంటవు?"

"ఒలేయ్ బొట్టీ...... నువ్వా గడెక్కవే...." ఎరకయ్య కూకేసినాడు.

సిటంల గడెక్కి పోనాదెరకమ్మ.

నాగులయ్యకి కళ్ళు కిందకు దిగనేదు. నోట్లో రెండు వేళ్ళెట్టుకుని 'ష్యఁ! ష్యఁ'అని ఈల వేసినాడు.

ఒకపాలి ఇటూ అటూ తిరిగి సేతులున్న గడ కింది కిసిరేసినాది ఎరకమ్మ.

"ఓసినీ!" నాగులయ్యనీసెనాడు.

నిబ్బరంగా పైటతీసి నడుంకి సుట్టేసినాది తాడుమీదే.

కిందకి సూసినాడు నాగులయ్య.

ఆడినేసూస్తన్న ఎరకయ్య కిసిక్కున నవ్వీసినాడు.

"కాలం మారిపోతుంది ఎర్రిబాగులోడా... ఒరేయ్ నాగన్నా.... ఇప్పుడేటంటవ్... అళ్ళనిమిదొందలిస్తదంటే నమ్ముతావా నేదా?"

ఇదేదీ పట్టనట్టు బొట్టి కాలిబొటకన వేలంతకైవారం తాడుమీద ఒయ్యారంగా వొల్లిరుసుకుంటది.

"మనువాడితే దీన్నే మనువాడాల...." నాగులోడనీసుకున్నాడు.

"ఓలమ్మ ఒందలకేటి... బొట్టి పిక్కనాగుంది..." నాగులోడి కళ్ళనోకి నికార్సుగాసూస్తన్నా ఆడి తల్లి గట్టిగా నేసినాది. "ఇక సాలు దిగిరాయమ్మ"........

"ఓరి సన్నాసీ... ముందుకెళ్ళు... గంతెహ!" నాగన్న చెప్పినాడు. నాగులోడు ముందుకెళ్ళినాడు... ఆడి సేతుల్లోకి గెంటీసినాది ఎరకమ్మ.

"ఓరయ్య.... నా యాజఁవాని మాటకేటిగానీ..... అరొందలు తీస్కో..." నాగులోడి తల్లి అనీసింది.

"అదేటోలమ్మ.... నీ బొట్టిడికియ్యాలనే గంద ఇన్నాల బట్టి దానికి మనవుసూడకుండున్నాం...." రఫీమనీ ఎరకమ్మ తల్లి ఒప్పీసుకుంది.

-డబ్బు సేతులు మారిపోనాది. బంతిపువ్వు మనువు కొచ్చీసినాది.

ఏడాది తిరక్కంట బొట్టి బిడ్డ నెత్తుకుంది.

-ఎరకమ్మ గడొట్టుకుని తాటిమీద నడుస్తుంటే కళ్ళప్పగించి సూస్తండు నాగులయ్య. ముగ్గురు బిడ్డల తల్లైనా ఎరకమ్మ వాడిపోని బంతిపువ్వు నాగుంది.

"ఇదేటినగ!" ఎరకమ్మ కెనాగో ఉంది.

సేతిల గడ రెండో సేతిలోకి మారుసుకుంది.... ఓసిటం ఆగి గడ ఇసిరేసినాది

కిందనుంచి ఖఁయ్ ఖఁయ్‌మని ఈలలు.

పెద్దోడు డప్పు బేగేసేస్తన్నాడు.

నాగులోడి మనసు మనువాడినదాయికానించి కన్నోడి కాడికి దిగిపోనాది.

ఈడేటినగ డప్పు కోట్టుకోని - గజం మీనించి దూకి తాడు మీద నడిసి ఉంగరంల

దూరడమేనేటి.... మూడు పొద్దులయి పంతులెవుడో గూడేని కొచ్చి నూరిపొస్తన్నడు.

నాగులోడన్నావ్ కదూ నీ పేరు, నీ గుంటడ్ని బర్లేసి రెండు ముక్కలు సెప్పించుకో- పబుత్వం నీలాంటోళ్ళ కోసఁవే కోట్లు కరుసెడతంది... నువ్వూ అచ్చరాలు దిద్దుకో. రేత్తిరి బడికిరా... దేసం ముందుకుపోతంది.... మీరూ ముందుకెల్లాల మరి.

నాగులోడి కిదేటి బోదయినాది గాదు ముందు.

ఏటి మాఁవా? ఎవురీయ్న? ఎరకమ్మడిగినాది.

"ఎవురేటే... మనఁవూ మన బతుకులూ సూడు.... మన బొట్టిడు సదూకుంటే సదూకోడానికి డబ్బులిస్తరంట... మనోడికి సదువుగావాల కదే...."

"మనకేలయ్యవన్నీ... మనయిద్దె మనకుండాది... ఆ బగమంతుడిచ్చింది సేన... మనకాలూ సెయ్యీ గట్టిగుండాల గాని మనకేల ఈ సదూలు... ఆయనా గవుర్నమెంటోడు మనకేల ఇన్నీ ఉబ్బరనియ్యాల?"

-"అదేవిటే ఊరూరా తిరగకన్నా ఈడనే ఉంటున్నాం గందా..... మొన్న ఓట్లెక్సన్‌కి పదేసి రూపాలిచ్చినారు గందా.. మన ఓటు..."

-"అదేమిటి నాగులయ్యా..... విశాలభారతంలోనువ్ ఓ పౌరుడివి ఓ మన రాజ్యాంగసూత్రాల ప్రకారం అందరం సమానులమే అందరికీ చదువూ, ఆరోగ్యమూ, ఉద్యోగమూ దొరకాలి."

"అయ్యఓరండయ్యగోరూ! నాకు తెనీకడుగుతానూ గవుర్నమెంటోడికి డబ్బెలావస్తంది? మనకుబ్బరి నిచ్చీస్తాడేటి?

-"అవన్నీ నీకేలే ఎర్రి మొగఁవా.... అయ్య ఓరయ్యా మీ కాళ్ళట్టుకుంటా... బొట్టిడికి అచ్చరాలు సెప్పయ్యా. నాకు సేతయిందిచ్చుకుంటా!

-రోంటిలో పదికాయితం ఎట్టుకుని నాగులోడు బయలుదేరతంటే ఎరకమ్మ అడ్డగించినాది. "మనకేలయ్య సదూలు... మాయయ్యా, మీయయ్యా సదూకోనేదుగందా... ఇప్పుడేటయి పోనాది... మనం బాగోనేవా..... మనకేటి నోటు సెప్పు."

"మన్నాగ బొట్టిడు ఆడక్కర్నేదెహ! ఉజ్జోగం సేసుకుంటడు."

ఎరకమ్మేటన్లేదు.

-"ఇయ్యాల పలకా పుస్తకఁవూ యిచ్చినారు..... ఒచ్చీ నెల్ల గుడ్డ లిస్తరంట..." బొట్టిడు సెప్పినాడు. ఆడి మొగం అంతా ఎలుగే... ఎరకమ్మ ముందుకొచ్చి సటుక్కున ఆడిని గుండెల కదుఁముకుంది.

-బాగా సదూకోరా నూకాలూ నేను పొద్దుగూక్కుండ పారొస్తా.... సట్టిలచారున్నం ఎట్టినాను... బర్నించి రాంగానే రెండు ముద్దలు తిను.

-సిన్నదాయిడపిస్తంది..... సంటిదాయికిపాలు గుడుపుతూ కూకుంది ఎరకమ్మ సెట్టునీడ్న.

నాగులోడు ఇద్దెం సేస్తన్నాడు.

అయివోరయ్య నా గుంటడికి బాగసదూసెప్పయ్య... తాడుమీద ఇద్దెంసేస్తన్న నాగులోడికి నాలికి పిడసకట్టుకపోతుంది.

"ఎండ నావుగుంది... ఇయ్యాలేటో.... మా౹వ అదో నాగయిపోతండు..... ఈసంటిది పాలొదలకున్నుంది!

-ఎరకమ్మ సంటిదాయిని పెద్దదాయికిచ్చి డప్పందుకుంది.

డప్పు ఏగం తగ్గిపోనాది. ఆట కడంబటి కొచ్చీసినాది

సుట్టూ మూగినజనం సిలవరి పళ్ళెంల డబ్బు వేస్తన్నారు... ఎరకమ్మ పళ్ళెం జనంల తిప్పుతంది.

-"ఇలా రాయే!"

మైకంలో ఓ గొంతు. ఎనక్కి తిరిగిసూసిందెరకమ్మ. సేతల రూపాయి చిల్లరట్టుకుని "సిల్లరియ్యే!" అంటండు మడిసి

జనం పలచబడిపోతన్నారు.

ఎరకమ్మకి సటుక్కున యాదస్తొచ్చినాది.

"ఏటే గుంటా!...... మరిసిపోనావేటే.... ఇయ్యాల్టికి తగిల్నావ్...."

జనం ఎంత బేగిపోగయినారు అంత బేగి సెల్లాసెదరయిపోనారు.

'ఈడెక్కడ్నుంసొచ్చినాడూ!' ఎరకమ్మ సిటం తెల్లబోనాది.

'రాయే రూపాయిచిల్లరందుకో....'

ఎనక్కి తిరగబోనది ఎరకమ్మ. పరుక్కున రైకసించేసినాడు. కూడుకుండ తన్నీసి "మా౹వా!" అని అరిసీసి నాదెరకమ్మ.

నాగులయ్య బద్దకంగా సూసినాడు.

రొమ్ముజారి కిందడిపోయేట్టు ముందుకొస్తంది రోజుకుంటూ.

ఎనకాలే....

"ఓరా గురా! దాని ఎజ౹వాన్ని నే బతికున్నా౹్రా." నాగినాలుగిచ్చుకున్నాడు. "తాగుబోతు నాయాల.... నీ కే౹్రలపాడది... బోరిగిల్ల తొంగోరాదూ."

బూమ్మీదడిపోయిన మడిసి మట్టి కరుసుక పోనాడు.

"ఎవుడీడు?"

"నా మనువుకి ముందు ఈడికిద్దాంవనుకున్నారు. జులాయెదవ... జట్టొదిలి పారిపోనాడు. ఇయ్యాలిక్కడగోరించినాడు. నువ్వేటి మావాఅలగున్నవ్?"

"కాసింతసలపరంగుందే....."

"ఎలిపోదాం మా౹వా... ఈడితో మనకేం..... కల్లు తాగేసి శతం నేకుండొచ్చినాడు..."

ఎరకమ్మ మనసు గిజగిజ లాడిపోతంది.

నాగులయ్యకే ఒంటి మీద శతం నేదు.

"మా౹వా!మా౹వా!" కుదిపి నేసినా దెరకమ్మ.

'తొంగోనీయే......'

నడిరేత్తిరి పేలాప నొట్టుకుంది. "ఎ౹్రా నీకెంత దయిర్యం... ఆడదాయిని... ఒట్టుకుంటె నీ దేటి తప్పునే. అదీ నువ్వూ ఆ నాడు కులక్కపోతే ఇయ్యాల ఇంత మందిల దానిసెయ్యొట్టుకుంటవు....."

"మాఁవా..., మాఁవా! ఏటిమావా అలగంతవు.... నేనేటిజేసినాను?...... ఆడెవుడో... మా యయ్యకి డబ్బు ఆశ సూపి... సచ్చినోడు.. మనఁవూ... మన ఆటా ఒదిలీసి జులాయాడై పోనాడు...

ఎరకమ్మ నాగులయ్య సుదర్న సెయ్యేసిసూసినాది... పొగర్లోస్తందొళ్ళు.

"వయిజ్జుడి కాడి కెలదాంనెగు"

"ఉండెహ! వయిజ్జుడేటి సేస్తడు..." గసిరీసినాడు.

పొద్దు పొడిచీవరకూ జాగారం సేసినాది ఎరకమ్మ.

-తెల్లారి బడికెలి పోతానాని కంగాళిసేస్తండు బొట్టిడు.

"ఉంగ్రయ్య! నీయయ్య కేటి బాగోనేదు. పొయ్యి మీదికేటి నేదు.... లగెత్తు కేల్లి ఓ అటేసుకునోస్తే... ఇయ్యాల నచ్చివోరం... సంతదోవనేద్దాం నెగు."

"అయివోరు గుడ్డలిస్తానన్నడు... ఇయ్యాలెల్లక పోతెనెట్లా?"

"గుడ్డలొద్దు లేటోద్దు... నువ్పద..."

"ఆడిసేత ఆడించకే... ఆడాటమర్సిపోనాడేటో"

"ఆడూ ఆడక నువ్వూ ఆడక నేనెట్టాడతాను...... ఇయ్యాలాడ నేను... నాకు సలపరం పుట్టకొస్తంది. నేనొంటరి నెల్లలేను..."

"ఒసినీ సిగదరగ! ఆడేటిసేత్తడే... నిన్ననే బోమికలేరీసినాను గందా... ఏదో సనూ సూపించబోనడు ఎర్రి మొగం...."

"అలగనకుమాఁవా ఆ రేత్తిరి సలపరంలేటన్నవో తెనుసా.... నాకు గుండె మండిపోతంది...."

"నేనేటి, నిన్నేటి, అనడంవేటే...."

నాగులోడి పెదీమీద సిందులాడతన్న నవ్వుచూసి ఆడిసెయ్యి తీసి గుండె మీదెట్టుకుందెరకమ్మ.

"పదెహ, మలిపూటెళ్దవులే......

-..... డుంవిం డుంవిం డుంవింట - డప్పేస్తందెరకమ్మ.

సంతకెల్లే దోవ జనం పోగవతన్నారు.

బెదురు బయటొడని కళ్ళు సెక్రాల్లాసేసుకు సూస్తందెరకమ్మ సుట్టూ.

సంటి దేడుపునంకించుకుంది. డప్పుదలడానికీల్లేదు. డప్పువాయిజ్జం ఇంకానగెత్తుకుపోతంది... కూన ఏడుపినపడకుండోయించెస్తంది. సెవులు గింగుర్లాడిపోతన్నాయి.

కన్ను మూసి తెరిసేనోగా బొట్టిడు కిందొడిపొనాడు.

"అమ్మో!" కేక డప్పు మోతలినబడ్డేదు.

"ఓలమ్మ, ఒలమ్మో! నా బొట్టిడో!"

సిటంల సెతఁవొచ్చి వొళ్ళు తడిమిసూసింది... "నెగు రయ్య నెగు..."

"మరేటినెగుస్తాడే.... దొంగనంజకానా... ఆడికి సదూకావాల... నీకు మొగుడు కావాల.... అళ్ళకి బుద్దినేదే..."

"ఏటి కూసినావ్రా నీ..."

రొప్పుకుంటూ ముందుకొచ్చినాడు నాగులయ్య.

"నాయయ్య నూకాలూ... దెబ్బ తగినిందేట్రా... నొస్తందా... నూౢడనాయినా.... నాకాసొకపాలిసూడ్రా..."

-డప్పు శబ్దం ఆగిపోయి జనం పలసనై పోతన్నారు.

పాటొడిన బొట్టిడు నూకాలు కదలకుండ కళ్ళిప్పితూట్లు పాడిసే ఎలుగుసూసి మొగం సిట్లించుకు మూలిగినాడు "ఓయమ్మో!" యని.

భారతి సాహిత్య మాసపత్రిక మార్చి 1982